

ΟΧΙ στο «Εθνικό Απολυτήριο»!

ΝΑΙ στο σχολείο της ολόπλευρης μόρφωσης και των δικαιωμάτων για όλους!
Όχι στο εξεταστικό κάτεργο, σχολείο που μορφώνει και όχι να εξοντώνει!

Η κυβέρνηση της ΝΔ επαναφέρει το σχέδιο για το λεγόμενο «Εθνικό Απολυτήριο» ως δήθεν «μεγάλη μεταρρύθμιση» για το Λύκειο και την πρόσβαση στα ΑΕΙ. Πίσω από τις διακηρύξεις για «αναβάθμιση» και «απαλλαγή από το άγχος των Πανελλαδικών», προωθείται μια **συνολική αναδιάρθρωση που αυξάνει τους φραγμούς για την αποφοίτηση από Γενικά Λύκεια και ΕΠΑΛ**, μετατρέπει το Λύκειο σε διαρκές εξεταστικό φίλτρο, με περισσότερες γραπτές εξετάσεις σε όλες τις τάξεις, συνδέει το απολυτήριο με την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, ενισχύει την Τράπεζα Θεμάτων και ανοίγει νέο κύμα ιδιωτικοποίησης της εκπαίδευσης.

Το «Εθνικό Απολυτήριο» δεν είναι μια τεχνική αλλαγή. Αλλάζει το περιεχόμενο, τον ρυθμό και τον σκοπό του Λυκείου: **από μορφωτικό δικαίωμα για όλα τα παιδιά, το μετατρέπει σε ακόμη πιο σκληρό μηχανισμό ταξινόμησης και αποκλεισμού**. Η πείρα και στη χώρα μας και διεθνώς δείχνει

ότι, όταν το σχολείο οργανώνεται σε κάθε του βήμα γύρω από ένα συνεχές πλέγμα εξετάσεων, εντείνεται η εκπαιδευτική αγορά φροντιστηρίων, μεγαλώνουν οι κοινωνικές ανισότητες και οι «πότες» προς τα πανεπιστήμια στενεύουν για τα παιδιά των εργατικών και λαϊκών οικογενειών. Είναι χαρακτηριστικό ότι για την εισαγωγή των μαθητών σε πρότυπα και Γνώσια σχολεία οι γονείς πληρώνουν πανάκριβα φροντιστήρια ή ιδιαίτερα ήδη από το δημοτικό σχολείο.

Διακηρυγμένος στόχος όλων των κυβερνήσεων τα τελευταία χρόνια είναι να αντιστραφεί η σχέση του ποσοστού των μαθητών που προσανατολίζονται στην τεχνική εκπαίδευση σε σχέση με τη γενική. Μέσα από αυτές τις αναδιարθρώσεις επιδιώκουν να απομακρύνουν μαθητές από το γενικό λύκειο, αλλά και από τα ΕΠΑΛ, και να τους οδηγήσουν στην πρόωρη κατάρτιση και στις επαγγελματικές σχολές κατάρτισης.

Τι φέρνει το «Εθνικό Απολυτήριο»: Ένα πυκνό και εξαντλητικό πλέγμα πολλαπλών εξετάσεων!

Με βάση όσα έχουν παρουσιαστεί μέχρι σήμερα, ο πυρήνας του σχεδιασμού περιλαμβάνει:

- Τον συνυπολογισμό της επίδοσης και των τριών τάξεων του Λυκείου στον τελικό βαθμό απολυτηρίου, με διαφορετικούς συντελεστές ανά τάξη, ο οποίος, μαζί με τον βαθμό των Πανελλαδικών Εξετάσεων της Γ' Λυκείου, θα καθορίζει την πρόσβαση στα Πανεπιστήμια.
- Υποχρεωτικές γραπτές «προαγωγικές» εξετάσεις από τάξη σε τάξη, με πανελλαδικού τύπου εξεταστικές διαδικασίες και θέματα από Τράπεζα Θεμάτων διαβαθμισμένης δυσκολίας. Τα σχέδια τους αναφέρονται σε γραπτά που θα ελέγχονται δειγματοληπτικά από εξωτερικούς εξεταστές.
- Ενίσχυση της Τράπεζας Θεμάτων, από την οποία θα προκύπτουν, με κλήρωση, όλα τα ερωτήματα για τους μαθητές, αποκλείοντας πλήρως τη συμβολή των καθηγητών κάθε σχολείου στη διαμόρφωση των θεμάτων.

Δηλαδή, αντί να μειώνεται το άγχος, το «εξεταστικό φορτίο» απλώνεται σε τρία σχολικά χρόνια. Το σχολείο δεν «αναβαθμίζεται» όταν μετατρέπεται σε μηχανή παραγωγής βαθμών. Αναβαθμίζεται όταν διδάσκει ουσιαστικά, στηρίζει τον μαθητή, μειώνει τις ανισότητες και εξασφαλίζει χρόνο για γνώση, δημιουργία και ολόπλευρη καλλιέργεια.

Πρέπει να τονιστεί ότι το «Εθνικό Απολυτήριο» δεν αφορά μόνο την είσοδο στα ΑΕΙ, αλλά και την πορεία από τάξη σε τάξη. Με «προαγωγικές» εξετάσεις, Τράπεζα Θεμάτων και συνυπολογισμό βαθμών, κάθε τάξη γίνεται φίλτρο: αυξάνεται η πίεση από την Α' Λυκείου, εμπεδώνεται η λογική του «βαθμολογικού βιογραφικού», βαθαίνουν οι ανισότητες ανάμεσα σε σχολεία και περιοχές και μεγαλώνει ο κίνδυνος επανάληψης τάξης και εγκατάλειψης του σχολείου. Η επιβάρυνση δεν είναι μόνο στο επίπεδο της μάθησης, έχει κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες. Γι' αυτό η απάντηση πρέπει να είναι συλλογική.

Ατέλειωτες εξετάσεις δεν σημαίνει καλύτερη εκπαίδευση, σημαίνει περισσότερα εμπόδια!

Η βασική «υπόσχεση» του «Εθνικού Απολυτηρίου» είναι ότι «οι συνεχείς εξετάσεις θα βελτιώσουν την ποιότητα». Η πραγματικότητα φυσικά είναι εντελώς αντίστροφη.

Α) Περισσότερες εξετάσεις σημαίνουν διδασκαλία αποκλειστικά για αυτές

Όταν η σχολική ζωή καθορίζεται από αλλεπάλληλες γραπτές δοκιμασίες, το βάρος μετατοπίζεται στη μονότονη αποστήθιση, στην κάλυψη ατελείωτης ύλης και στον διαρκή ανταγωνισμό. **Η εμπειρία από την εφαρμογή της Τράπεζας Θεμάτων δείχνει ότι κυριαρχούν ο φορμαλισμός, η παπαγαλία και η στείρα εφαρμογή «μεθοδολογιών»**, εις βάρος της εμβάθυνσης, της κατανόησης βασικών εννοιών και της ουσιαστικής προσέγγισης των επιστημών.

Είναι μύθος ότι έτσι αναβαθμίζεται η παιδαγωγική διαδικασία. Πρόκειται για εξετάσεις συνολικής, αθροιστικής αξιολόγησης που κατηγοριοποιούν τους μαθητές με βάση την επίδοση, χωρίς ουσιαστική ανατροφοδότηση και χωρίς δυνατότητα κάλυψης μαθησιακών κενών. Σε αυτό το πλαίσιο περιορίζονται οι παιδαγωγικές πρακτικές, υποβαθμίζονται οι δημιουργικές εργασίες και «στριμώχνονται» η συζήτηση, η έρευνα, η συνεργατική μάθηση και ο χρόνος για εμπέδωση.

Το «Εθνικό Απολυτήριο» ενισχύει μια εκπαιδευτική διαδικασία αποστεωμένη από την ουσιαστική μόρφωση, επικεντρωμένη σε «στεγνούς» διδακτικούς στόχους. Υπονομεύει τη συναισθηματική και ψυχοκινητική ανάπτυξη, την καλλιέργεια στάσεων και συμπεριφορών, καθώς και τη συλλογική εργασία, ενώ στερεί ακόμη περισσότερο τον ελεύθερο χρόνο των μαθητών, οδηγώντας σε μορφές εκτόνωσης ξένες προς αρμονικές συνθήκες ανάπτυξης, κοινωνικοποίησης και δημιουργίας στην εφηβεία.

Σε αυτές τις συνθήκες ακυρώνεται και ο ρόλος του εκπαιδευτικού της τάξης. Η παιδαγωγική κρίση αντικαθίσταται από προκαθορισμένα θέματα και μηχανιστικές διαδικασίες, το σχολείο χάνει τον ζωντανό του χαρακτήρα και προσαρμόζεται πλήρως στη λογική της επίδοσης και της κατάταξης.

Με τη γενίκευση των εξετάσεων από την Α' Λυκείου και την επιβολή της Τράπεζας Θεμάτων σε όλες τις τάξεις, το σχολείο απομακρύνεται ακόμη περισσότερο από τον μορφωτικό του ρόλο και μετατρέπεται σε φίλτρο αντοχών. Σε συνθήκες συνεχών εξετάσεων και συνυπολογισμού των βαθμών για την πρόσβαση στα πανεπιστήμια, το μάθημα γίνεται πιο «σφικτό», χωρίς χρόνο για ουσιαστική συζήτηση ή παιδαγωγικές παρεκκλίσεις, αφού προέχει η κάλυψη των SOS και η απάντηση θεμάτων που θα προέρχονται πλέον κατά 100% από την Τράπεζα Θεμάτων. Έτσι αγνοούνται ο ρυθμός της τάξης, οι αδυναμίες των μαθητών και οι ιδιαιτερότητες κάθε σχολείου και τμήματος.

Β) Περισσότερες εξετάσεις σημαίνουν περισσότερα φροντιστήρια και κόστος για τους γονείς

Σε συνθήκες ανταγωνισμού για βαθμούς, οι οικογένειες ωθούνται να «αγοράσουν» πλεονέκτημα στον ανταγωνισμό: φροντιστήρια, ιδιαίτερα, βοηθήματα, επαναληπτικά σεμινάρια. Όσο το σχολείο γίνεται πιο εξεταστικό, τόσο μεγαλώνει η αγορά των φροντιστηρίων και των ιδιαίτερων. Αυτό βαρύνει πρώτα τις λαϊκές οικογένειες, που ήδη πιέζονται από το κόστος στέγης, ενέργειας, μετακίνησης και βασικών αγαθών.

Γ) Περισσότερες εξετάσεις σημαίνουν μεγαλύτερη «διαρροή» και αποκλεισμούς

Το «Εθνικό Απολυτήριο», με εξετάσεις από την Α' έως τη Γ' Λυκείου, αυξάνει τον κίνδυνο επανάληψης τάξης, υποχρεωτικής αλλαγής διαδρομής ή εγκατάλειψης του σχολείου. Πλήττει ιδιαίτερα μαθητές και λαϊκές οικογένειες που δεν μπορούν να αντέξουν οικονομικά την εξωσχολική προετοιμασία, που εργάζονται ή έχουν αυξημένες υποχρεώσεις, που ζουν σε περιοχές με λιγότερες υποδομές και στήριξη, καθώς και μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες, τις οποίες το σχολείο οφείλει να καλύπτει (με ενισχυτική διδασκαλία, ειδική αγωγή και μικρότερα τμήματα) και όχι να τιμωρεί.

Η ενίσχυση των εξετάσεων στο Λύκειο δεν είναι «ουδέτερη». Συνδέεται με τη στρατηγική για νέα φίλτρα προς την τριτοβάθμια εκπαίδευση, αλλά και με τη διοχέτευση μαθητών σε μορφές πρόωρης κατάρτισης ήδη από το Λύκειο.

Όσο δυσκολεύει η πρόσβαση στα δημόσια ΑΕΙ, τόσο διευρύνεται το πεδίο για τις δομές κατάρτισης και επαγγελματικής εκπαίδευσης εξυπηρετώντας την ανάγκη της αγοράς για φθινό και ευέλικτο εργατικό δυναμικό. Την ίδια ώρα, η κυβέρνηση, μέσω της συνταγματικής αναθεώρησης, επιδιώκει την πλήρη κατάργηση του άρθρου 16, ώστε να απελευθερωθεί ολοκληρωτικά η αγορά της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Να ανοίξει δηλαδή ο δρόμος για ιδιωτικά πανεπιστήμια και προγράμματα σπουδών με δίδακτρα, που ήδη αναπτύσσονται με ταχύτητα και παρουσιάζονται προκλητικά ως «εναλλακτικές διαδρομές». Το παράδειγμα της Ιατρικής είναι αποκαλυπτικό: με 19.000 μόρια μπαίνεις στην Αθήνα, ενώ με 11,98 στα 20 και μερικές χιλιάδες ευρώ τον χρόνο γίνεσαι γιατρός στην Κύπρο.

Διεθνής πείρα: πολλαπλές εξετάσεις = εμπορευματοποίηση της μόρφωσης, ανισότητες, φραγμοί

Σε πολλές χώρες της Ευρώπης και όχι μόνο, η ένταση του ανταγωνισμού για βαθμούς και οι αυστηροί όροι εισαγωγής στα ΑΕΙ τροφοδοτούν ολόκληρη βιομηχανία ιδιωτικών φροντιστηρίων και ιδιαίτερων μαθημάτων.

Η διεθνής εμπειρία είναι αποκαλυπτική: τα συστήματα «εθνικού απολυτηρίου» ή «εθνικών εξετάσεων» δεν έλυσαν τα πραγματικά προβλήματα του σχολείου, την υποχρηματοδότηση, τις ελλείψεις σε υποδομές, την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και τη στήριξη των μαθητών. Αντίθετα, συχνά συνοδεύτηκαν από αύξηση της ιδιωτικής δαπάνης και από όξυνση των κοινωνικών ανισοτήτων.

- **Γαλλία – Baccalauréat:** Στις πιο ελίτ σχολές της Γαλλίας («Grandes Écoles») το ποσοστό των φοιτητών εργατικής καταγωγής είναι μόλις 7%, ενώ μόνο το 38% των παιδιών αυτών «τολμά» να ακολουθήσει το Baccalauréat Général, που οδηγεί στις πανεπιστημιακές σπουδές.
- **Γερμανία:** Σε ένα σύστημα όπου το φιλτράρισμα των μαθητών ξεκινά ήδη από την ηλικία των δέκα ετών, μόνο το 15% των παιδιών από εργατικές οικογένειες καταλήγει στο Gymnasium, που οδηγεί στο Πανεπιστήμιο.
- **Ηνωμένο Βασίλειο – GCSE / A-levels:** Στην Αγγλία, οι μαθητές εργατικής καταγωγής πετυχαίνουν βαθμολογία A* έως C στη Γλώσσα και στα Μαθηματικά περίπου στο μισό ποσοστό σε σχέση με τους υπόλοιπους, ενώ οι εύποροι μαθητές έχουν 2,2 φορές μεγαλύτερη πιθανότητα πρόσβασης στο STEM A-Level που οδηγεί σε Ιατρικές, Πολυτεχνικές και Σχολές Φυσικών Επιστημών. Την ίδια στιγμή η ιδιωτική ενισχυτική διδασκαλία γιγαντώνεται: το 30% των μαθητών την έχει λάβει σε όλη τη χώρα και το 46% στο Λονδίνο (Sutton Trust, 2023).

Ο θεσμός του εθνικού απολυτηρίου στις βασικές χώρες της Ευρώπης δεν αποτυπώνει απλώς, μέσω των αποτελεσμάτων, τις κοινωνικές ανισότητες που αντικειμενικά υπάρχουν στην κοινωνία, αλλά τις ενισχύει, όπως προκύπτει από τις αντίστοιχες εκθέσεις «κοινωνικής κινητικότητας» των υπουργείων Παιδείας αυτών των χωρών.

Συνολικά, σε Γαλλία και Γερμανία, όπου τα εθνικά απολυτήρια λειτουργούν εδώ και δεκαετίες, έχει διαμορφωθεί μια τεράστια αγορά εξωσχολικής διδασκαλίας, ύψους περίπου 10 δισεκατομμυρίων ευρώ, αφού σχεδόν ένας στους τέσσερις μαθητές ξεκινά φροντιστήριο από την Α΄ Γυμνασίου, με μέση τιμή τα 30 ευρώ την ώρα.

Συναίνεση και διαχρονική προώθηση της λογικής του «Εθνικού Απολυτηρίου»

Το «Εθνικό Απολυτήριο» δεν εμφανίστηκε ξαφνικά. Επανέρχεται εδώ και 30 χρόνια από όλες τις κυβερνήσεις ως στρατηγική επιλογή, γιατί υπηρετεί τον ίδιο στόχο: να μετατραπεί το Λύκειο σε εργαλείο ταξικής επιλογής και διαφοροποίησης. Δεν είναι τυχαίο ότι αυτή τη γραμμή έχουν υπηρετήσει με συνέπεια όλα τα κόμματα που κυβέρνησαν, ΝΔ, ΠΑΣΟΚ και ΣΥΡΙΖΑ.

Γι' αυτό αναζητείται «εθνικός διάλογος» και συναίνεση από δυνάμεις που, παρά τις επιμέρους διαφορές τους, συμφωνούν στον πυρήνα: περισσότερους μηχανισμούς αξιολόγησης και εξετάσεων, «μέτρηση» της επίδοσης, σύνδεση των τίτλων σπουδών με την πρόσβαση και με την «αγορά εκπαιδευτικών υπηρεσιών».

Στόχος είναι η διαμόρφωση μιας νέας γενιάς εργαζομένων πλήρως υποταγμένων στα κελεύσματα της αγοράς, για εργασία χωρίς όρια και χωρίς δικαιώματα, ενός τεχνικού και επιστημονικού δυναμικού που θα προσαρμόζεται στις ανάγκες των μεγάλων επιχειρήσεων για τη μέγιστη κερδοφορία, σε συνθήκες πολεμικής οικονομίας.

Ο νόμος Αρσένη που το κίνημα τον έκανε παρελθόν

Καθόλου τυχαία, η αντίδραση της κοινωνίας απέναντι σε αντίστοιχες εκπαιδευτικές πολιτικές στο παρελθόν υπήρξε καθολική. Όταν επιχειρήθηκε, με τους νόμους 2525/97 και 2640/98 (νόμοι Αρσένη), η θέσπιση ενός «σκληρού απολυτηρίου» με πολλαπλές εξετάσεις στη Β΄ και Γ΄ Λυκείου και η μετατροπή του Λυκείου σε αδιάκοπη εξεταστική, ξεσηκώθηκαν μαζικά μαθητές, εκπαιδευτικοί και γονείς και, σταδιακά, ο θεσμός ανατράπηκε.

Αντίστοιχα, έμειναν στα χαρτιά το περιβόητο πόρισμα Λιάκου και το σχέδιο Γαβρόγλου για το Λύκειο. Αυτό δείχνει ότι τίποτα δεν είναι προδιαγεγραμμένο. Τα σχέδια που μεγαλώνουν τους φραγμούς μπορούν να μπλοκαριστούν —με οργάνωση, ενημέρωση και συλλογική δράση εκπαιδευτικών, γονέων, μαθητών, μαζικών φορέων και εργατικών σωματείων.

Η δική μας πρόταση: αναβάθμιση του δημόσιου σχολείου, πρόσβαση στα ΑΕΙ με λιγότερους φραγμούς

Δεν υπερασπιζόμαστε «το παλιό». Υπερασπιζόμαστε το δικαίωμα όλων των παιδιών στη μόρφωση και παλεύουμε για ουσιαστική αναβάθμιση του σχολείου.

Σήμερα η τεχνολογική εξέλιξη, η ρομποτική, η αυτοματοποίηση και η κολοσσιαία άνοδος της παραγωγικότητας δείχνουν τις δυνατότητες για άλματα στον τρόπο που λειτουργεί το σχολείο. Η ίδια η κοινωνία, με τον αγώνα της, μπορεί να ανοίξει τον δρόμο για ένα σύγχρονο, ολοκληρωμένο σχολείο - πόλο δημιουργίας, που θα οδηγεί σε αξιοπρεπή δουλειά για όλους.

Για να μπαίνει η ίδια η ζωή στο σχολείο, ώστε το σχολείο να διδάσκει με τη ζωή και για τη ζωή. Ο μαθητής να ξέρει για ποιον σκοπό κάνει το καθέτι, ποιος είναι ο σκοπός κάθε μαθήματος. Από αυτή τη σκοπιά, δίκαιος αγώνας είναι να παλέψουμε για ένα σχολείο των ίσων και των πολλών, των πολλών ερεθισμάτων και παραστάσεων, της πραγματικής γνώσης και της δημιουργικής πράξης.

Διεκδικούμε και παλεύουμε για:

- Αναλυτικά προγράμματα και βιβλία που υπηρετούν τη γνώση, την κατανόηση και την κριτική σκέψη, όχι την παπαγαλία. Χρόνος για εμπέδωση, εργαστηριακή δουλειά, εργασίες, πολιτιστικές και κοινωνικές δράσεις.
- Μείωση του αριθμού μαθητών ανά τμήμα, σύγχρονες υποδομές, εργαστήρια, βιβλιοθήκες.
- Μόνιμοι διορισμοί, σταθερό προσωπικό, ενισχυτική διδασκαλία μέσα στο σχολείο, ειδική αγωγή και ψυχοκοινωνική στήριξη.
- Μείωση των μαθητών ανά τάξη. 20 μαθητές στα μαθήματα γενικής παιδείας και 15 στην κατεύθυνση.
- Κατάργηση της Τράπεζας Θεμάτων και της Ελάχιστης Βάσης Εισαγωγής
- Απεριόριστη δυνατότητα πολλαπλών επιλογών προτίμησης.
- Κατοχύρωση βαθμολογίας των μαθημάτων και για τις επόμενες χρονιές.
- Λειτουργία της Πρόσθετης Διδακτικής Στήριξης και της Ενισχυτικής Διδασκαλίας.
- Ουσιαστική αναβάθμιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, για να μην γίνεται «λύση ανάγκης», με σύγχρονα εργαστήρια, ειδικότητες με επιστημονική βάση και δικαίωμα συνέχισης σπουδών. Μόνη προϋπόθεση για τη δουλειά, όλα τα επαγγελματικά δικαιώματα να δίνονται με το πτυχίο. Κατάργηση της πιστοποίησης. Κατάργηση του απαράδεκτου μέτρου των Επαγγελματικών Σχολών Κατάρτισης που αποσχολειοποιεί τα παιδιά από τα 15 τους χρόνια και στα στέλνει βορά στα νύχια της εργοδοσίας.

Να μπλοκάρουμε το αντιδραστικό, αντιλαϊκό και αντιπαιδαγωγικό «Εθνικό Απολυτήριο» με κοινή δράση εκπαιδευτικών, γονιών και μαθητών.

Σήμερα είναι ώρα ευθύνης και οργάνωσης.

Κανείς δεν μπορεί να μείνει θεατής απέναντι σε αυτά τα ζοφερά σχέδια για τη νέα γενιά.

Καλούμε τους συλλόγους διδασκόντων, τις ΕΛΜΕ και τους ΣΕΠΕ, τους συλλόγους γονέων και τα μαθητικά συμβούλια:

- ✓ να οργανώσουν άμεσα ενημερώσεις σε κάθε σχολείο και γειτονιά,
- ✓ να πάρουν αποφάσεις και να απαιτήσουν την απόσυρση του σχεδίου για το «Εθνικό Απολυτήριο»,
- ✓ να προετοιμάσουν κοινές πρωτοβουλίες, συνελύσεις, παραστάσεις διαμαρτυρίας, συσκέψεις, κινητοποιήσεις
- ✓ να διεκδικήσουν πραγματικά μέτρα στήριξης του δημόσιου σχολείου, με προσωπικό, υποδομές, ενισχυτική διδασκαλία και ειδική αγωγή.

Ούτε σκέψη για εφαρμογή του «Εθνικού Απολυτηρίου»!

Η μόρφωση είναι δικαίωμα, όχι προνόμιο!